

ข้อเสนอแนวคิด/วิธีการ เพื่อพัฒนางานหรือปรับปรุงในตำแหน่งที่คัดเลือกให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

๑.ชื่อผลงานเรื่อง พัฒนารูปแบบโรงเรียนพ่อแม่ในชุมชน (บ้านแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในชุมชน)ของ  
เขตบริการสุขภาพที่ ๖

๒.ระยะเวลาที่ดำเนินการ ปีงบประมาณ ๒๕๖๒

๓.สรุปเค้าโครงเรื่อง

๓.๑ หลักการและเหตุผล

ในปัจจุบันในภาคเศรษฐกิจและสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงไป มีการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารได้ง่ายขึ้น การอบรมเลี้ยงดูจึงเป็นการศึกษาด้วยตนเอง ทั้งจากสื่ออินเทอร์เน็ตต่างๆ ซึ่งความรู้บางอย่างถูกต้องแต่บางอย่างไม่ถูกต้อง พ่อแม่ ผู้เลี้ยงดู จึงต้องเผชิญกับความสับสนในการตัดสินใจที่มีข้อมูลข่าวสารที่หลากหลาย จึงมีความท้าทายว่า พ่อแม่ ผู้เลี้ยงดูเด็กจะเลือกวิธีการไปในทิศทางใด และจะจัดการกับความเป็นอยู่และการเลี้ยงดูบุตรของตนเอง การสร้างทักษะเพื่อให้พ่อแม่ ผู้เลี้ยงดู ให้สามารถเข้าถึง เข้าใจข้อมูลข่าวสารจนสามารถที่จะประเมินว่าควรที่จะเลือกหรือตัดสินใจในวิธีการเลี้ยงดูบุตรด้วยตนเองได้จึงเป็นเรื่องสำคัญ

กรมอนามัยได้มีการจัดทำโรงเรียนพ่อแม่ ซึ่งเป็นการจัดกิจกรรมกลุ่มแบบมีส่วนร่วม โดยแบ่งเป็น ๓ ระยะ คือ ระยะตั้งครรภ์ ระยะหลังคลอด และระยะเลี้ยงดูบุตร ๐-๕ ปี โดยเน้นการมีส่วนร่วมของครอบครัวและญาติ เพื่อการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างครอบครัว ทั้งการร่วมแสดงความคิดเห็น การลงมือทำจากการฝึกปฏิบัติภายใต้บรรยากาศที่เป็นกันเอง เกิดการเรียนรู้อันจะนำไปสู่ความรู้ที่ถูกต้อง สอดคล้องกับทัศนคติและนำไปปรับใช้ในชีวิตประจำวันในการดูแลสุขภาพตั้งแต่ในระยะตั้งครรภ์ หลังคลอดจนกระทั่งเติบโตเป็นเด็กน้อยที่มีความแข็งแรงรูปร่างสมส่วน มีพัฒนาการทางร่างกายและอารมณ์ที่ดีก้าวไปสู่โลกกว้างได้อย่างมีคุณภาพต่อไป จากข้อมูลวิจัยสถานการณ์พัฒนาการเด็กปฐมวัยเขตสุขภาพที่ ๖ ปี ๒๕๕๗ พบว่าพ่อแม่ที่เข้าร่วมกิจกรรมโรงเรียนพ่อแม่ในคลินิกฝากครรภ์ ร้อยละ ๒๐.๓ และในคลินิกส่งเสริมสุขภาพเด็กดี ร้อยละ ๑๒.๔ ซึ่งแสดงให้เห็นว่า การเข้าร่วมกิจกรรมโรงเรียนพ่อแม่ของประชาชนนั้นมีไม่ถึงร้อยละ ๕๐ และการเข้าร่วมกิจกรรมในคลินิกสุขภาพเด็กดีนั้นได้รับความร่วมมือน้อยกว่าในคลินิกฝากครรภ์

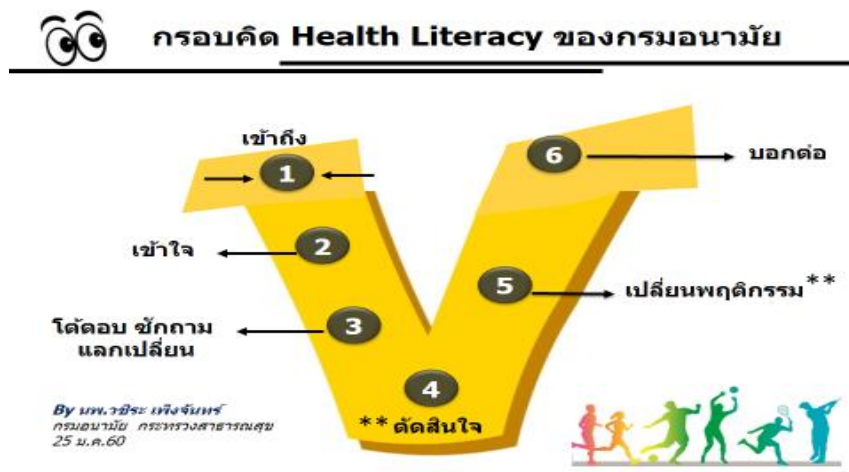
ดังนั้นการจัดกิจกรรมโรงเรียนพ่อแม่ในชุมชน (บ้านแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในชุมชน) โดยการมีส่วนร่วมของสหสาขาวิชาชีพทั้งจากโรงพยาบาลศูนย์ โรงพยาบาลชุมชน และโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลและชมรมจิตอาสาต้านแม่และเด็กที่อยู่ในพื้นที่ จะทำให้พ่อแม่ ผู้เลี้ยงดูได้เข้าร่วมกิจกรรมและเกิดการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างครอบครัวได้มากขึ้น ทำให้สามารถที่จะดูแลสุขภาพตั้งครรภ์ ระยะหลังคลอดและระยะเลี้ยงดูบุตร ๐ - ๕ ปีได้อย่างถูกต้อง รวมถึงสามารถแก้ไขความเชื่อและความรู้ที่รับมาแบบผิดๆ ให้เข้าใจถูกต้องได้อีกด้วย ส่งผลให้เด็กเจริญเติบโตสมบูรณ์ และมีพัฒนาการสมวัย เป็นเด็กที่มีคุณภาพของประเทศชาติต่อไป

๓.๒ บทวิเคราะห์/แนวความคิดหรือแนวทางดำเนินการ/ข้อเสนอ

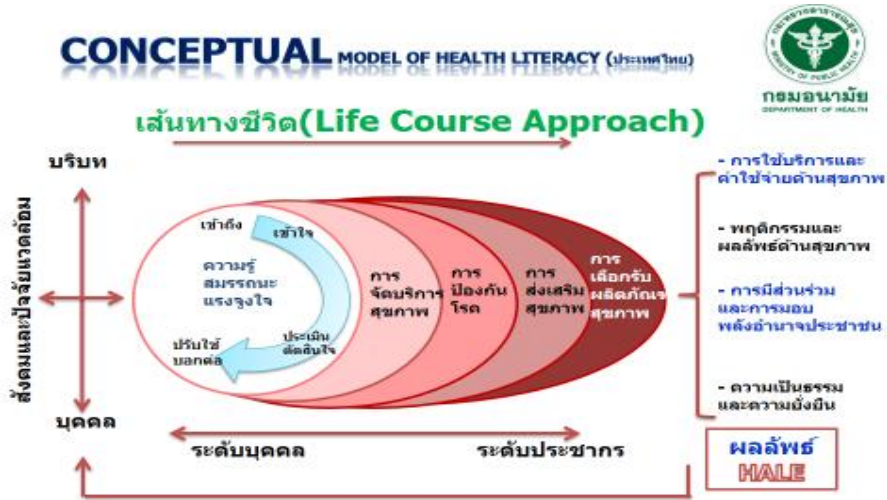
ตามกรอบยุทธศาสตร์ชาติระยะ ๒๐ ปี (พ.ศ.๒๕๖๐-๒๕๗๙) ด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพคนทีเน้นด้าน ๑) พัฒนาศักยภาพคนตลอดช่วงชีวิต ๒) การยกระดับการศึกษาและการเรียนรู้ให้มีคุณภาพเท่าเทียมและทั่วถึง ๓) ปลุกฝังระเบียบวินัย คุณธรรม จริยธรรม ค่านิยมที่พึงประสงค์ ๔) การสร้างเสริมให้คนมีสุขภาพที่ดี (๕) การสร้างความอยู่ดีมีสุขของครอบครัวไทย ซึ่งเชื่อมโยงกับแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๒ ที่เน้นด้านการเสริมสร้างและพัฒนาศักยภาพทุนมนุษย์ตามเป้าหมาย Thailand ๔.๐ ที่ต้องการพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ในศตวรรษ

ที่ ๒๑ โดยมุ่งเน้นให้คนไทยมีความรู้ ทักษะ ความสามารถสูง มีจิตสาธารณะรับผิดชอบต่อสังคมและเป็นคนไทยที่เป็น Digital Thai การเสริมสร้างความรอบรู้ด้านสุขภาพถือเป็นวาระแห่งชาติ โดยกำหนดให้มีการพัฒนาความรู้ ด้านสุขภาพของประชาชนอยู่ในยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี อยู่ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ และแผนพัฒนาสุขภาพแห่งชาติ ความรอบรู้ด้านสุขภาพส่งผลต่อผลลัพธ์ด้านสุขภาพ เมื่อบุคคลมีความรอบรู้ ด้านสุขภาพจะมีศักยภาพในการดูแลตนเองได้ รวมทั้งยังจะช่วยแนะนำสิ่งที่ถูกต้องให้กับบุคคลใกล้ชิด ครอบครัว ชุมชน และสังคมได้ด้วย ความรอบรู้ด้านสุขภาพเป็นสิ่งที่จำ เป็นจะต้องพัฒนาอยู่ตลอดเวลา เพราะ สภาวะโรคร้ายไข้เจ็บมีการเปลี่ยนแปลงไปกับกาลสมัย ความรอบรู้ด้านสุขภาพ (Health Literacy) จึงเป็นกระบวนการทางปัญญาและทักษะทางสังคม ที่ก่อเกิดแรงจูงใจและความสามารถของปัจเจกบุคคลที่จะเข้าถึง เข้าใจและใช้ข้อมูลข่าวสารที่มี เพื่อส่งเสริมและรักษาสุขภาพของตนเองให้ดีอยู่เสมอ ซึ่งจากการทบทวนสามารถสรุปกลยุทธ์เพื่อพัฒนาความรู้ ด้านสุขภาพ ความรอบรู้ด้านสุขภาพของประชาชนไทย อายุ ๑๕ ปีขึ้นไป ระดับความรู้ด้านสุขภาพและความสามารถของบุคคลในการกลั่นกรอง ประเมิน และตัดสินใจที่จะปรับเปลี่ยนพฤติกรรม เลือกรับบริการและผลิตภัณฑ์สุขภาพได้อย่างเหมาะสม มีความสัมพันธ์กับผลลัพธ์สุขภาพ มากกว่าปัจจัยกำหนดสุขภาพอื่นๆ อาทิ การศึกษาและรายได้ บุคคลที่มีระดับความรู้ด้านสุขภาพต่ำ จะส่งผลต่อการใช้ข้อมูลข่าวสารและการเข้ารับบริการสุขภาพ ความรอบรู้ด้านสุขภาพมีความสัมพันธ์กับผลลัพธ์สุขภาพ ได้แก่ สถานะสุขภาพโดยรวม ค่าใช้จ่ายด้านสุขภาพลดต่ำลง ความรู้เกี่ยวกับสุขภาพเพิ่มขึ้น ระยะเวลา ในการอยู่โรงพยาบาลสั้นลง และความถี่ในการใช้บริการสุขภาพลดลง หากประชากรส่วนใหญ่ของประเทศมีระดับความรู้ด้านสุขภาพต่ำ ย่อมจะส่งผลต่อสถานะโดยรวมกล่าวคือ ประชาชนขาดความสามารถในการดูแลสุขภาพของตนเอง จำนวนผู้ป่วยโรคเรื้อรังจะเพิ่มขึ้นทำให้ค่าใช้จ่ายในการรักษาพยาบาล เพิ่มสูงขึ้น ดังนั้นความรู้สุขภาพ (Health Literacy) เป็นหัวใจสำคัญของงานส่งเสริมสุขภาพ และการป้องกันโรค การผลักดันให้ผู้สูงอายุมีความรอบรู้ด้านสุขภาพ และสามารถดูแลตนเองได้ จะทำให้ผู้สูงอายุเกิดความพึงพอใจในการดำเนินชีวิต และสามารถดำเนินชีวิตต่อไปได้อย่างมีความสุขที่ยั่งยืน

**แนวคิดกรมอนามัยกระทรวงสาธารณสุข** โดยนายแพทย์วชิระ เพ็งจันทร์ (๒๕๖๐) "ความรู้ด้านสุขภาพ คือ ความรอบรู้ และความสามารถด้านสุขภาพของบุคคล ในการที่จะกลั่นกรอง ประเมินและตัดสินใจที่จะปรับเปลี่ยนพฤติกรรม เลือกรับบริการ และผลิตภัณฑ์สุขภาพได้อย่างเหมาะสม" ซึ่งได้กำหนดกรอบแนวคิดการสร้างความสำเร็จความรู้ด้านสุขภาพด้วยกระบวนการการเปลี่ยนแปลงภายในตัวบุคคลเพื่อเป็นการเรียนรู้ตามรูปแบบ V Shape Model ๖ ด้าน คือ การเข้าถึง ความเข้าใจ การโต้ตอบ ชักถาม แลกเปลี่ยน การตัดสินใจ การปรับเปลี่ยนพฤติกรรม และการบอกต่อมากกว่าการสอนให้รู้ เป็นการสอนให้รู้ คิดเป็น ทำเป็น และบอกต่อได้ ที่เข้าถึงปัจจัยทางสังคมและสิ่งแวดล้อมที่มีผลต่อสุขภาพ



กรมอนามัยได้กำหนดกรอบแนวคิดความรู้ด้านสุขภาพประเทศไทย ดังนี้

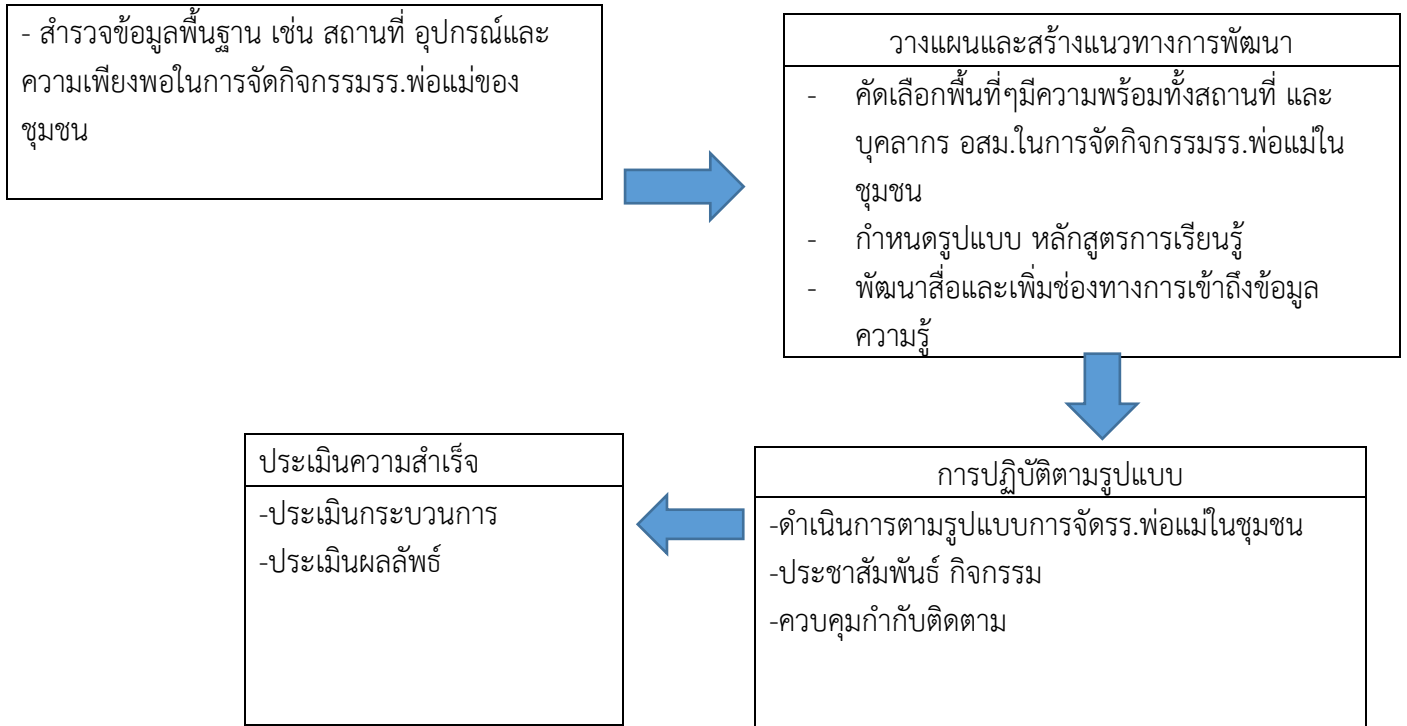


Source: Adapted from Sorenson K, Van den Broucke S, Fullam J, et al. Health literacy and public health: a systematic review and integration of definitions and models. BMC Public Health 2012;12(80):1-13.

กิจกรรมโรงเรียนพ่อแม่ เป็นช่องทางหนึ่งในการเสริมสร้างความรอบรู้ทางด้านสุขภาพ เป็นการพัฒนาศักยภาพของพ่อแม่ ผู้เลี้ยงดู ให้มีความรอบรู้ทางด้านสุขภาพที่จะสามารถดูแลตนเองตั้งแต่ระยะตั้งครรภ์ หลังคลอดและระยะเด็ก 0 - 5 ปี การพัฒนารูปแบบในการให้บริการนั้นขึ้นอยู่กับบริบทของแต่ละพื้นที่ ในการดำเนินงานโรงเรียนพ่อแม่ไม่ได้จำกัดอยู่ในเฉพาะสถานบริการทางสาธารณสุขเท่านั้น แต่สามารถจัดได้ในสถานที่อื่นๆ ที่มีบรรยากาศสภาพแวดล้อมเหมาะสมต่อการเรียนรู้ เช่น ในศาลาเอนกประสงค์ของหมู่บ้านหรือชุมชน ดังนั้นการจัดกิจกรรมโรงเรียนพ่อแม่ในชุมชน (บ้านแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในชุมชน) จะเป็นการผลักดันและขับเคลื่อนกิจกรรมโรงเรียนพ่อแม่ให้เกิดในชุมชนโดยการใช้ครอบครัวเป็นฐาน กระตุ้นครอบครัวให้ตระหนักในบทบาทหน้าที่ในการดูแลเอาใจใส่ และให้ความสำคัญกับสตรีตั้งครรภ์และเด็ก ในกรณีที่ครอบครัวไม่พร้อมภาคีเครือข่ายในชุมชน กลุ่มจิตอาสาต่างๆ จะมาทำหน้าที่สนับสนุนให้ความช่วยเหลือ นั่นคือ การใช้ครอบครัวและชุมชน เพื่อให้สอดคล้องกับ แผน ๒๐ ปีของกระทรวงสาธารณสุขที่จะขับเคลื่อนเรื่องความรู้ด้านสุขภาพ โดยบูรณาการความร่วมมือของทุกภาคส่วนที่จะเสริมสร้างความรอบรู้ด้านสุขภาพในประชาชนชาวไทย เพื่อให้เกิดพฤติกรรมสุขภาพที่ถูกต้องเพิ่มมากขึ้น เพื่อลดอัตราการเกิดโรค ลดค่าใช้จ่ายด้านสุขภาพ และทำให้สุขภาพของประชาชนดีขึ้น โดยกำหนดคุณลักษณะของคนไทยที่มีความรอบรู้ด้านสุขภาพ ว่าควรประกอบด้วย การเข้าถึงข้อมูลและบริการสุขภาพ ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการปฏิบัติตนด้านสุขภาพ การสื่อสารเพื่อเพิ่มความเชี่ยวชาญทางสุขภาพ การรู้เท่าทันสื่อและสารสนเทศเพื่อเสริมสร้างสุขภาพ การตัดสินใจเลือกปฏิบัติที่ถูกต้อง และการจัดการเงื่อนไขของตนเองเพื่อเสริมสร้างสุขภาพ

**ข้อเสนอ กรอบแนวคิด แนวทางการดำเนินงาน**

ศึกษาข้อมูล รูปแบบการดำเนินงานโรงเรียนพ่อแม่ในพื้นที่
- การสำรวจการดำเนินงานและสัมภาษณ์เชิงลึก



### ๓.๓ ผลที่คาดว่าจะได้รับ

- รูปแบบโรงเรียนพ่อแม่ในชุมชน (บ้านแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในชุมชน) ของเขตบริการสุขภาพที่ ๖
- ประชาชนในพื้นที่ได้เกิดความรู้ทางด้านการดูแลสตรีตั้งครรภ์และเด็กปฐมวัย

### ๓.๔ ตัวชี้วัดความสำเร็จ

Best Practice โรงเรียนพ่อแม่ในชุมชน(บ้านแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในชุมชน)ของเขตบริการสุขภาพที่อย่างน้อย ๓ จังหวัด

(ลงชื่อ) .....

( นางปานิสรา สิทธินาม )

ผู้เสนอผลงาน

วันที่ / /